

Investerings in de waterwegen door het Waals Gewest : programmatie en beheer

Elk jaar passeren meer dan 40 miljoen ton goederen over het netwerk van 450 km aan waterlopen in Wallonië. Het goede beheer van dat netwerk moet bijdragen tot de modale transfer van goederenvervoer over de weg naar goederenvervoer over water, wat minder vervuילend is. Daarnaast moet het de economische activiteit helpen ontwikkelen, jobs creëren en ervoor zorgen dat men het risico op overstromingen beter kan indijken.

Het Rekenhof heeft onderzocht hoe het Waals Gewest zijn investeringen in de waterwegen programmeert en beheert. Het heeft daartoe een analyse gemaakt van het proces voor het identificeren van de te repareren of te moderniseren werken, de behandeling van de te baggeren gedeelten van het netwerk, de programmering van de werken, de financiering ervan en de inachtneming van de voorziene budgetten en termijnen bij de uitgevoerde opdrachten.

Om de bevaarbaarheid in stand te houden, de programmatie van de investeringen te verzekeren en de waterwegen te onderhouden, moet men goed vertrouwd zijn met het netwerk. Dat vergt periodieke inspecties en een optimale benutting van de beschikbare informatie om op een betrouwbare wijze te ramen hoeveel menselijke en budgettaire middelen en welke technische middelen er nodig zijn.

Het operationeel directoraat-generaal Mobiliteit en Waterwegen van de Waalse Overheidsdienst beschikt over instrumenten waarmee het de staat van de kunstwerken en van de elektromechanische uitrustingen op de waterwegen kan beoordelen: het reglement voor het beheer van de kunstwerken; de gegevensbank van de kunstwerken, die de gegevens in verband met de bruggen centraliseert; het reglement in verband met het beheer van de hydraulische kunstwerken (sluizen, dammen, pompstations, waterkrachtcentrales, aangelegde oevers, enz.) en het systeem voor het computerondersteund onderhoudsbeheer.

Die instrumenten worden in de praktijk niet integraal noch volledig ingezet. Het Rekenhof beveelt dus aan de kunstwerken regelmatig te inspecteren en verder werk te maken van de rationalisering van de databases. Het beveelt eveneens aan de uitgevoerde inspecties beter op te volgen en de nodige menselijke en financiële middelen in te zetten om te verzekeren dat de onderhoudsplannen worden toegepast en nageleefd.

In 2008 had het Waals Gewest een prioriteitenplan voor baggerwerken opgesteld om het volledige netwerk opnieuw voldoende bevaarbaar te maken voor scheepvaart. Dat prioriteitenplan was bedoeld om het gecumuleerd passief weg

te werken als gevolg van nagenoeg vijftien jaar niet baggeren, door acht jaar lang jaarlijks 300.000 m³ slib op te baggeren.

Dat plan voorzag niet in het baggeren tot de natuurlijke breedte en diepte van de waterwegen, wat het risico inhoudt dat op korte termijn opnieuw moet worden gebaggerd in de zones die het snelst dichtslibben; toch werd het baggerritme niet in acht genomen bij gebrek aan begrotingsmiddelen. Het Rekenhof beveelt bijgevolg aan om minstens het in het prioritair plan vastgelegde baggerritme in acht te nemen, te baggeren tot de natuurlijke breedte en diepte van de waterwegen die het meest getroffen zijn en om te voorzien in voldoende centra met voldoende installaties voor het verwerken of opwaarderen van het baggerslib.

De gewestelijke overheden creëren diverse financieringsmechanismen om het gebrek aan middelen voor het onderhoud van en voor investeringen in de waterwegen op te vangen. Dat gebrek beperkt het aantal projecten die jaarlijks worden gerealiseerd. De selectiecriteria voor de in aanmerking genomen en gefinancierde projecten leiden echter niet tot een rangschikking volgens prioriteit of tot formeel gemotiveerde beslissingen. In dat kader beveelt het Rekenhof aan het meerjarenprogramma voor investeringen en voor uitzonderlijke onderhoudswerken te beschouwen als een volwaardige activiteit die een procedure vergt, evenals middelen, een regelmatige opvolging, een evaluatie en een meer doorgedreven strategische coördinatie met Sofico, de Waalse maatschappij voor de aanvullende financiering van infrastructuur. Het beveelt aldus aan de globale informatie in verband met de door Sofico gerealiseerde werken te verzamelen en te integreren in de tabel voor budgettaire opvolging, die een beheerinstrument is, en, aangezien deze enkel wordt gerealiseerd op basis van de vastleggingen, de recent genomen maatregelen om de opvolging van de vereffeningskredieten te verbeteren, te veralgemenen.

Uit het onderzoek van een steekproef van geprogrammeerde en beëindigde investeringswerven (of in eindfase) is gebleken dat de aanvankelijk geplande budgetten en termijn ruimschoots konden worden overschreden. Het Rekenhof beveelt aan om geplande werven eerst grondig te bestuderen alvorens de werken aan te vatten en om meer te anticiperen op de benodigde budgettaire, technische en menselijke middelen. Via dergelijke goede praktijken zou een herhaling kunnen worden vermeden van situaties waarbij sommige extra deadlines uitzonderlijk lang zijn uitgesteld en waarbij de werven tot meer dan 50 % duurder uitvielen dan de oorspronkelijke offerte.